

MAXSUS MAQSADLARDA ISHLATILADIGAN KOSMETIKA MAHSULOTLARI

Abdullayeva Lazokat Qodir qizi

TKTI S1B-19 guruh talabasi

Hamroqulov Mahmud G‘ofurjonovich

TKTI dotsenti, PhD.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10620191>

Annotatsiya. Ushbu maqolada tibbiy kosmetika, kosmetika, dermokosmetika, faol kosmetika hamda boshqa shu kabi mahsulotlarning qiyosiy tavsiflari asosida ularning klassifikatsiyasi yoritib berilgan. Ularning qo‘llanilish sohalari va ta‘sir doirasi tahlil qilingan.

Kalit so‘zlar: kosmetik mahsulot, tibbiy kosmetik mahsulot, kosmetsevtika, parfyumeriya, teri, nojo‘ya ta‘sir.

COSMETIC PRODUCTS FOR SPECIAL PURPOSES

Abstract. This article describes the classification of medical cosmetics, cosmetics, dermocosmetics, active cosmetics and other similar products based on their comparative descriptions. Their fields of application and scope of influence are analyzed.

Key words: cosmetic product, medical cosmetic product, cosmeceuticals, perfumery, skin, side effects.

КОСМЕТИЧЕСКАЯ ПРОДУКЦИЯ СПЕЦИАЛЬНОГО НАЗНАЧЕНИЯ

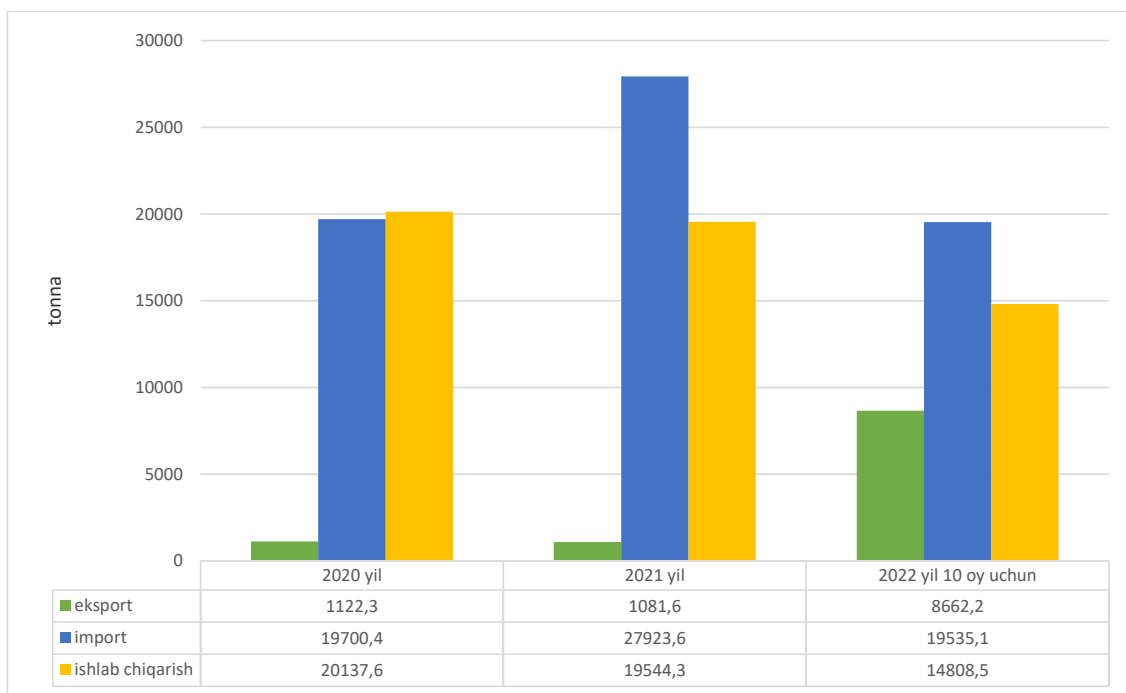
Аннотация. В статье описана классификация лечебной косметики, косметических средств, дермокосметики, активной косметики и других подобных продуктов на основе их сравнительного описания. Анализируются их области применения и сфера влияния.

Ключевые слова: косметический продукт, лечебно-косметический продукт, космецевтика, парфюмерия, кожа, побочные эффекты.

Hozirgi vaqtda kosmetika mahsulotlar xavfsizligi bo‘yicha tadqiqotlar eng ko‘p o‘rganilgan va sinovlar o‘tkazilgan. Ayniqsa, kosmetika mahsulotlar iste‘molchilar salomatligi uchun potentsial xavfli bo‘lib, ular tarkibida tabiiy, kimyoviy, biologik faol moddalarning ko‘p komponentli kompozitsiyalari mavjud va ular inson tanasining turli tashqi joylariga qo‘llanilishi uchun mo‘ljallangan, shuning uchun ularning xavfsizligi bo‘yicha tadqiqotlarga, shu jumladan O‘zbekistonda ham katta e‘tibor berilmoqda. [1]

Kosmetika mahsulotlaridan insonlar gigiyenik va estetik maqsadlarda kundalik vosita sifatida foydalanmoqda, Respublikamiz miqyosida ham kosmetika mahsulotlari ishlab chiqaruvchi korxonalar mavjud bo‘lishiga qaramay, kosmetika mahsulotlarining importi yildan-yilga ortib bormoqda. Respublikamizga import va undan eksport qilingan, shuningdek ishlab chiqarilgan kosmetika mahsulotlarining so‘nggi uch yil ichidagi hajmi 1- rasmda keltirilgan.

Ushbu mavzuning dolzarbligi kosmetika dorixonalar assortimentida mustahkam joy olganligi bilan bog‘liq va bu ajablanarli emas. Uzoq vaqt davomida farmatsevtlar dorixonalarda nafaqat dori-darmonlarni, balki dorixonalarda tayyorlangan balzamlarni, aromatik yog'larni va boshqa mahsulotlarni ham sotdilar. Hozirgi vaqtda dorixonalar turli xil kosmetika muammolarini hal qilish uchun turli xil narx toifalarida turli ishlab chiqaruvchilarning kosmetika mahsulotlarini, xususan, kosmetika deb ataladigan keng assortimentni taklif qilishadi.



1-rasm O‘zbekiston Respublikasida kosmetika mahsulotlarining eksport-importi va ishlab chiqarilishi to‘g‘risida ma’lumot [2]

Ho‘sh unda “*kosmetik mahsulot*” nima? Ushbu atamaning aniq ta’rifi GOST 51391-99 “Parfyumeriya va kosmetika mahsulotlari. Iste’molchi uchun ma’lumot. Umumiy talablar” standartida berilgan. Parfyumeriya-kosmetika mahsulotlari – bevosita inson tashqi qoplamasiga (teri, tuk qoplamasi, tirnoqlar, lablar va tashqi jinsiy organlar) yoki tishlar va og‘iz bo‘shlig‘ining shilliq pardasiga, ularni tozalash, tashqi ko‘rinishini o‘zgartirish, tanaga yoqimli hid berish va/yoki hidini yaxshilash, va/yoki himoya qilish, va/yoki yaxshi holatda saqlash, va/yoki ularni parvarish qilish maqsadida surtish uchun mo‘ljallangan modda yoki moddalar aralashmasi. Ushbu ta’rif Evropa Ittifoqi mamlakatlari qonunchiligiga to‘liq mos keladi (Kosmetik Direktiv 76/768/EEC).

So‘nggi paytlarda “kosmetsevtika” (dorivor kosmetika, dermokosmetika, faol kosmetika, farmatsevtik kosmetika), deb nomlangan va kosmetika va tibbiyot o‘rtasida oraliq o‘rin egallagan mahsulotlarning yangi klassi faol muhokama qilinmoqda. Kosmetsevtika vositalarga ma’lum konsentratsiyalarda dorivor bo‘lmagan biologik faol moddalarni o‘z ichiga olgan mahsulotlar kiradi. Shu bilan birga, kosmetika vositalari funktsional, o‘lchanadigan terapevtik va profilaktik xususiyatlarga ega.

Tibbiy va kosmetika mahsulotlarining qiyosiy tavsiflari 1-jadvalda keltirilgan. [3]

1-jadval

Dorivor va kosmetika mahsulotlarining qiyosiy tavsiflari

Taqqoslash parametrlari	Tibbiy	Kosmetsevtika	Kosmetika
Qo‘llanilish maqsadi	Kasallikning oldini olish yoki davolash uchun ishlatiladi	Faol ta’sir qilish orqali tashqi ko‘rinishni bezash va	Tashqi ko‘rinishini bezash va yaxshilash uchun xizmat qiladi

		yaxshilash uchun xizmat qiladi	
Ta'sir doirasi	Teri osti qatlamlarga ta'sir qilishi mumkin	Teri osti qatlamlarga ta'sir qilishi mumkin	Bazal membranadan chuqurroq kirmaydi va terining tuzilishi va funktsiyalariga ta'sir qilmasligi kerak
Antibiotiklar va gormonlar tarkibi	Ruxsat berilgan	Fitoestrogenlarni cheklangan miqdorda qo'llash	Taqiqlangan
Nojo'ya ta'sirlar	Ba'zi toksik ta'sirga ega bo'lishi va tanaga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin	Noxush oqibatlarning xavfi minimallashtiriladi	Noxush oqibatlarning xavfi minimallashtiriladi

Tibbiy kosmetika, kosmetika, dermokosmetika, faol kosmetika – bu atamalarning barchasi u yoki bu darajada tuzatuvchi va tiklovchi ta'sirga ega bo'lgan kosmetik mahsulotlarga nisbatan qo'llaniladi, ammo ularning umumiy xususiyatlariga ko'ra dori vositalari emas. Kosmetik mahsulotlar - bu ilmiy, tibbiy va farmatsevtik ma'lumotlardan foydalangan holda ishlab chiqilgan kosmetik mahsulotlar, shuning uchun mahsulotning barcha tarkibiy qismlaridan foydalanish ilmiy asoslangan. Mamlakatimizda “tibbiy kosmetika” tushunchasi eng keng tarqalgan. Bugungi kunda bu atamaning aniq talqini yo‘q bo‘lib va bu butunlay boshqa narsalarni anglatadi.

Ba'zi mutaxassislar nafaqat dorixonalarda, balki supermarketlarda ham sotiladigan 4 ta mahsulot guruhini — yuzni parvarish qilish, tanani parvarish qilish, soch va bosh terisini parvarish qilish va og'iz bo'shlig'i va tishlarni parvarish qilish vositalarini *tibbiy kosmetika*, deb tasniflashadi.

Ikkinchidan, dorixonada sotiladigan barcha kosmetik vositalarni shunday nomlashadi. Uchinchidan, tibbiy kosmetikani kosmetik mahsulotlarning dorixonada assortimentining bir qismi, deb bilishadi. Ular dorixonada taqdim etilgan kosmetika mahsulotlarini ommaviy bozorga bo'lishadi, ularning harakati terining individual xususiyatlarini hisobga olmagan holda sog'lom terining barqaror holatini saqlashga qaratilgan (bunday kosmetikani tanlash maxsus bilimlarni talab qilmaydi, shuning uchun uni istalgan joyda sotish mumkin), tibbiy (faol), faqat dorixonalar orqali tarqatiladi va yuqori texnologiyadan foydalangan holda ishlab chiqarilgan va birinchi navbatda tashqi ko'rinishdagi estetik nuqsonlarni (ajinlar, teri osilib qolishi, xira rang tortishi) bartaraf etishga qaratilgan (premium class va lux class).

To'rtinchidan – dorixonalarda sotiladigan kosmetika va farmatsevtik kosmetika (dermatologik) o'rtasidagi farqni ta'kidlab, ikkinchisi ikki turga bo'linadi - estetik va dorivor. Estetik kosmetika - har qanday yosh va jinsdagi terini parvarish qilish uchun mo'ljallangan, suvsizlanish, atoniya, ajinlar va boshqalar muammolari bilan profilaktika ta'siriga ega.

Terapevtik – dermatologik muammolarni (atopik dermatit, psoraiz kasalligi va boshqalar) kuchaymasdan tuzatadi va dori-darmonlar bilan parallel ravishda qo'llanilishi mumkin. [4]

Kosmetika dorixonalar assortimentida mustahkam o‘rin egalladi. Har uchinchi mijoz dorixonaga tashrif buyurganida dori-darmon bilan birga parfyumeriya va kosmetika mahsulotlarini ham sotib oladi.

Hozirgi vaqtda dorixonalar assortimentida kosmetika ulushi 10-15% ni tashkil qiladi, yillik o‘shish sur‘ati taxminan 20% ni tashkil qiladi. Agar bu tendentsiya davom etsa, unda bir yil ichida dorixonalarda mahsulot assortimentining to‘rtidan bir qismi kosmetik mahsulotlardan iborat bo‘ladi.

Shunday qilib, kosmetika oddiygina odamning ko‘rinishini o‘zgartiradi, yanada jozibali ko‘rinish hosil qiladi, lekin u terining tuzilishi va funktsiyasiga va umuman tanaga ta‘sir qilmasligi kerak. Kosmetik vositalar allaqachon terining yoki boshqa to‘qimalarning tashqi ko‘rinishiga va tuzilishiga / funktsiyasiga ta‘sir qiluvchi dorilar sifatida ko‘rib chiqilishi kerak. Tibbiy kosmetikaning harakati yuqori faol moddalardan foydalanishga asoslangan bo‘lib, ular ma‘lum konsentratsiyalarda terapevtik ta‘sir ko‘rsatishi mumkin.

REFERENCES

- 1 Свекольникова Ольга Юрьевна. Оценка качества и экспертиза косметических товаров: диссертация ... кандидата технических наук: 05.19.08.- Москва, 2002.- 213 с.
- 2 Ziyodova L.B. Kosmetika mahsulotlarini tashqi iqtisodiy faoliyatda sinflash va sertifikatlash // PhD dissertatsiyas i avtoreferati, T.: - 2023 y.
- 3 Дорофеева В.В. Нормативное регулирование обращения косметических товаров // Ремедиум. Журнал о российском рынке лекарств и медицинской технике, 2006 г. 6-10 стр.
- 4 Широкова Ирина Kosmetika osobogo naznacheniya // Ремедиум. Журнал о российском рынке лекарств и медицинской технике, 2011 г. 24-28 стр.